לא קנה. דלמו כל כמיניה לחוב זה כדי לזכות מת זה: תפסוה מינהו. שלף הס נוסים בו מעות: **ממלא מלומי.** מנהיגה בעוגין שלה שקורין ריימ"ס בלע"ז. ממלא שקורין ווירני"ר בלע"ז לשון ויירלאו המלחים (יומה מ): **אלא קנינא כולה.** הנהגתי בריאה משל חבירי: **מחריפותא דנהרא.** לא מלאמה על שפת הנהר שהיא כסימנת אלא מזה מעמעה שהיה מוליכה באמלע הנהר שכל הספינות הולכות שם והוי כרה"ל: **קאקי.** מוווים: **חיורי.** על שזקנים היו: **משלחי גלימי דאינשי.** מפשיטין טליתות האנשים: **מפקי ביה.** נושים בו: **בי חוזאי.** אנשי אותה מדינה: **סיטראי.** מלד אחר היינו נושים בו מלוה על פה ומחמת אותה מלוה מחזיק בהם: **לענין גלומי שליח.** למשלח: **מאי.** מי הוה פושע שהחזיר המעות עד שלא קבל מהם השטר: **לתקוני שדרתיך.** והיה לך לדקדק בתקנתי: **דהוו מיפקדי גבה.** מאדי יתומים: **מלוגא דשטרי.** תיק מלא שטרות: **מחיים תפיסנא להו.** בחוב שהיה חייב לי המקחני בהם: **הוי תפיסה דלאחר מיתה.** שכל זמן שהיה חי היו פקדון בידך והרי הן כמומתין ברשותיה וכי אמרי' תפיסה מחיים כגון שראהו קרוב למות ותפס מטלטלין לשם חובו ולא היו פקדון בידו: **דאיתייבא שבועה.** שהיה אדם חובעה ממון והיא כופרת: **בת רב חסדא.** אשתו של רבא: **לשבועה אשכנגדה.** המובע אותה ישבע ויטול כדתנן (שבועות דף מד:) ואלו נשבעין ונוטלין שכנגדו חשוד על השבועה: **זימנין.** פעם אחרת: **ככת רב חסדא.** שהאמנת לחשוד את האשה על השבועה: **דקיס לי בגוה.** דלא משקרא: **קרענא ס"ד.** וכי אחד נאמן להוציא שטר חתום מיד המחזיק בו אפוקי ממונא הוא ותרי בעינן: **מרענא.** ולא אזדקק לגבות באותו שטר ומקרע נמי לא קרענא ליה: **לאבו לי זכוותא.** שבאתי לדין ונפסדתי הימנו בשבועתי: **ממולאי.** בית עלי שהן כרותי ימים. ולי נראה ממולאי גבנוים בעלי מומין שאינן חיין כאדם בני אדם לשון שקל מוליא ושדי בגלא (ב"ב דף נד.): **אשרפא.** לשון חוזק כמו יישר כחך (יומה סב.): **אשרפא דשטרי.** קיום השטר שכותבין ליין במותב תלתא הוינא ואתא פלוני ופלוני ואסהידו אחתימות ידייהו ואשרנוהו וקיימנוהו: **דניחוו.** שיעידו זה כתב ידי: **ה"נ מיחזי כשיקרא.** לכתוב נשבעה פלונית ועדיין לא נשבעה: **ופרעו.** בו ביום: **אינו חוזר ולוה בו.** אפי' בו ביום ואע"ג דלאו מוקדם הוא שהרי ביום הלוואה נכתב: **שכבר נמחל שעבודו.** משפרעו בעל השטר ונמלאת מלו' השני' מלוה על פה ואינו גובה מן הלקוחות: כשיקרא

אית לך שהרי דתבעתינהו מחיים. וא"ת ואמאי צריכה שהרי ניהמני לדידה במיגו דאי בעיא אמרה לקוחין הן בידי דאע"ג דקיי"ל דאין אותיות נקנות במסירה ומריכה ומסירה ושטר לקיחה ה"מ לקנות החוב אבל לקנות הנייר קני אלא שטר הואיל והיא מוחזקת בו והך איתתא לא היתה חושבת אלא לקנות מלוגא דשטרי אלא החוב מדקאמרה מחיים תפיסנא ותפיסה מחיים לא מהניא לגבות החוב אלא עדיפא ממסירה אלא דע"י כך היתה יכולה לתחוק היוקשים שיפרעו היוקשין מה שהיה חייב לה במה שלא תחזיר מלוגא דשטרי והוי כמו משכון ואומר ר"י דלא חשיב מיגו הואיל ועכשיו אינה יכולה לטעון לקוח הוא בידי שכבר אמרה מחיים תפיסנא ומשום דאי בעיא אמרה לקוחין הן בידי בשעה שאמרה מחיים תפיסנא לא מהימנא השתא דבאותה שעה שאמרה מחיים תפיסנא סברוה היתה שהיא טענה מעולה ולא היתה יודעת שהיא צריכה לטעון דתבעינהו מינה מחיים מדלא טענה מעלמה ורמיה מסוף פרק זה בורר (סנהדרין דף לא.) גבי ההיא איתתא דנפק שטרא מתותי ידה ואמרה ידענא בהאי שטרא דפרוע הוא ולא היימנה ר"נ משום כיון דאתחזק בני דינא פי' שראינו השטר בידה אי בעיא קלתיה לא אמרי' אע"פ שאם אמרה פרוע הוא קודם שראינו השטר בידה היתה נאמנת במיגו דאי בעיא קלתיה השתא שראינוהו בידה אין נאמנת עוד דהשתא ליית לה מיגו ועוד ראיה מדתנן בפרק שבועת הדיינין (שבועות דף לח:) מנה לי בידך ואמר לו הן למחר אמר לו נתתיו לך פטור ופריך בגמרא (דף מא.) מינה למ"ד המלוה חברו בעדים צריך לפורעו בעדים והא הכא כיון דתבעי' בעדים כמאן דאוחפיה בעדים דמי וקתני פטור ומאי קושיא שאני הכא דמהימן במיגו דאי בעי אמר אתמול הדר"מ אלא ודאי מיגו למפרע לא אמרינן:

מרענא לשטרא אפומיה. פי' ר"מ בפ' שבועת הדיינין (שם דף מב. ושם ד"ה איתרע) דכל מרענא דבהש"ס לגבי שטר היינו שצריך בעל השטר ליטבע קודם שיגבה והלשון משמע כן מדלא מפיק לא מיקרע קרעינן ולא מיגבא מגבינן ביה כדאמרינן בפלו נערות (לעיל דף לו:) האי שטרא ריעא לא מגבינן ביה ס) (ולא מיקרע קרעי' ליה) וא"ת למאי הלכתא אמר רב פפא דמרעינן ליה אי לשבועה כדפרשנו אפי' לא מהימן כדי תרי יתחייב שבועה הכא ליפרע כדתנן במתני' (לקמן פז.) עד אי' מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה וי"ל דרב פפא קאמר אפילו יהא קרוב שאינו בר עדות כמו בת רב חסדא שלא היתה בת עדות ודקא א"ל נמי לרב פפא איכא אינים אחרינא בהדי' דמר ר"ל דרב פפא קאמר אפילו בהדי מר ר"ל שהיה רב פפא קרובו של בעל השטר או של נתבע להכי ליכא להימניה אפילו לשבועה ס):

אלמא מיחזי כשיקרא. והתם נמי מיחזי כשיקרא שכתבו לה פלונית נשבעה ונפטרה מפלוני ונתנוהו ביד שלים שיתן לה לאחר שבועה ומה שלא כתבו לה אם תשבע פלונית תפטר דלא הוה מיחזי כשיקרא היינו משום שלא להצריכה עדים היום או למחר:

חדלי דשטרא והיא היתה טוענת דמחיים תפיסנא להו בחובי אחרי שהיה בידי. וא"ל ר"נ ההיא תפיסה לא מהני כאן שבתורת פקדון (באו לידה והשתא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר) היה בידך. דכל היכי דקיימו ברשות מריהון קיימא עד דאית לך סהדי דתבעינהו מינך מחיים ולא יהבת להו ובמיגו לא מהימני למימר לקוחין הן בידי דהא איכא סהדי שבתורת פקדון באו לידה. והשתא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר שאין עדים האין באו לידו. אמר' שאינו נאמן לומר לקוחין הן בידי דאמרי' מסתמא ודאי בתורת שאלה ושכירות באו לידו. ולא ס"ש דלא מהימן לומר לקוחין הן בידי הכא דאיכא סהדי דבתורת פקדון באו לידה אבל לעולם אם אין ידוע בעדים שבפקדון באו לידה ה"נ דהות מהימן ע"י מיגו דאותיות נקנות במסירה עיין בערך כ"א בס"ה שהוכחתי מכמה ראיות שאותיות ניקנות

מסורת הש"ס

ס) [פירוש הכל שמושכין בו את הספינה. עיין ערך אשל ב], ב) [לעיל פד: לקמן פו:], ג) [ל"ל אמרי ליה], ד) גיטין עג., ה) [לעיל פד:], ו) [שבועות מב.], ז) [עי' תוס' ב"ב לב: ד"ה והלכתא], ח) [קדושין מב: וש"נ], ט) יבמות עב: ב"מ קט. ב"ב קלז: קנא., י) גיטין כו: לעיל כא:, כ) גיטין נ: כג. כו:, ל) ב"מ יח. [גיטין כו:], מ) [בס ליקח ועי' היטב תוס' שבועות מב. ד"ה איתרע ותוס' לקמן לב: ד"ה דינא], נ) [וע"ע תוס' יבמות קא: ד"ה מרענא],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה קאקי. אווזים. כנה אותם בהן על המנהגים ועל דרך לאיתא ברכות מ ע"א הרואה אווז בחלום יצפה לחכמה:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ותשתבע במאתין אפשר דמיכספא:

מוסף רש"י

הובא בעמ' הקודם

תוספות רי"ד

תפשוה אינהו. פי' הי' חייב להן אתו לקמיה דרבא א"ל קאקי חוורי משלחי גלימא דאינשי הכי אר"נ והוא שתפס מחיים. פי' מפני שהיו זקנים קראם קאקי חוורי: (ב) ההיא איתתא דתפסה תורא דיתמי מסימטא אתא יתמי קתבעי לה בדינא לקמיה דר"נ. א"ל מחיים תפיסנא א"ל אית לך סהדי דמחיים תפיסת א"ל לא א"ל תפיס לך לא"מ ותפיסה דלא"מ לאו כלום הוא. פי' מש"ה לא היימנה ר"נ לומר מחיים תפיסנא ליה משום דלא הויא מציא למימר לקוח הוא בידי שהגודרות אין להן חזקה והכא לא הוי מסיר לבקרא כאידך דלעיל והלכך אם לא תביא ראיה דמחיים תפסה ליה לא מהימנא וכגון שראוהו עדים ח"י והכירו אותו שהיה של יתומים דאל"ה מיגו דמ"ל להד"מ מ"ל נמי מחיים תפיסי': מכל הני ילפי' דמטלטלי דיתמי לבע"ח לא משתעבדי ולא מהני בהו תפיסה לאחר מיתה אלא מחיים אבל השתא תקינו רבנן במתיבתא דמטלטלי דיתמי משתעבדי בין לכתובה בין לבע"ח ואע"ג דלא תפיס כלל: אביאי בריה דר"א הוה מסיק ביה זוזי בי חוזאי שדרינהו ביד חמא בריה דרב"א אזל פרעינהו א"ל הבו לי שטרא א"ל הני סטראי נינהו כלומר מצד אחר היה חייב לי אלו ששלח לי והקרן של שטר עדיין לא שלח לי אייתי קרנא ניתן לך שטרא אתא לקמיה דר"א א"ל אית לך סהדי דפרעתינהו א"ל לא א"ל מיגו די"ל להד"מ י"ל סטראי נינהו. ולענין שלומי שליח מאי אמר ר"א חזינן אי א"ל שקול שטרא והב משלם הב זוזי ושקול שטרא לא משלם ולא היא בין כך ובין כך משלם דא"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי

ור"ח ור"י זי"ל אמרו טעמא דאידכר ליה שטרא אבל לא אידכר לי' שטרא וגם לא הזהירו אל תפרענו אלא בפני עדים אלא בסתם שדר בהדי' אע"ג דפרעי' בלא סהדי לא מחייב. כדתנן לענין חנוני דפועל שניהם נשבעים ונוטלים מבעה"ב הנה החנוני נתן בלא עדים ולא מחייבו וכך ל"ל עיקר כדבריהם. אבל רב נחשון גאון ז"ל נשאל לאובן הי"ל על שמעון פ' דינרים בלא שטרא שדרינהו עם לוי ואתא לוי וא"ל עשיתי שליחותך ולאחר ג' ימים א"ל ראובן לשמעון הב לי פ' דינרים דאית לי עלך וא"ל שדרתינון לך עם לוי ואתא לוי ואמר יהבתינון לך וראובן אמר לא יהבית לי היכא דינא. והשיב הכי חזינא דדינא על לוי לאוקמיה דינרים גבי ראובן ואי לא מוקים ליה אורחא דראובן על שמעון ואורחא דשמעון על לוי וכדר' אבימי ברי' דר"א ול"ש ב) שום מדעם דקאמרי בין כך ובין כך משלם דא"ל

תוספות רי"ד (המשך)

ל"ש ולא לעוותי ולא דמי"א כל עיקר לחנוני על פינקסו דלוי הו"ל למיעבד אבי דאר' ואסתתקי' לנפשי' ולא לעוות למנן דשמעון ולא דמיא נמי לאומר לשנים צאו וקדשו לי את האשה ובקידושין (מנ:) דהתם תרוץ והכא לוי לחודא ואינו ל"ל דבריו כלל. שאין חילוק בדין זה לחנוני כלל דכי היכי דאמר ללוי לתקוני שדרתיך ולא לעותי ה"נ נימא לחנוני בעי לך למפרעי' בסהדי אלא כיון שלא א"ל בעה"ב לא מחייבינן לי' והכא נמי ל"ש ומעשה דאבימי משום המדכר לי' שטרא ואי לא הוה מדכר ליה לא הוה מחייבינן לי': ההיא איתתא דאפקדוה גבה מלוגא דשטרא אתו יורשין וקתבעי לי' מינה. פי' תיק מלא שטרי חובות א"ל מחיים תפסיניה להו אתי לקמי' דר"נ א"ל אית לך סהדי דתבעי מינך מחיים ולא יהבתיה להו א"ל לא א"ל א"כ תפיסה דלא"מ ותפיסה דלא"מ לאו כלום הוא. פי' שכ"ז שהיה חי היה פקדון בידו וה"ה כמונחין ברשותן וכי אמרינן [שראהה אותן] קרוב למות ותפסה משלו מטלטלין לשם חוב ולא היה פיקדון בידה: ודאית שמוצ'אין מכאן ואמרי אמאי לעיל גבי ההוא בקרא דיתמי אמר ר"נ מיגו די"ל לקוח הוא בידי ל"ל נמי מחיים תפיסנא ליה והכא במלוגא דשטרא לא אמר מיגו ש"מ דאין אותיות נקנית במסירה עד שיכתוב עליהן שטר ומ"ה לא מהימנא דאי אמרה לקוחין הן בידי אמרי' לה אחזי שטרך דאין אותיות נקנות במסירה ואין זו הוכחה (דהתם) [דהכא] משמע לישנא שהדבר ידוע בעדים שהיה פקדון אצלה מחיים ומ"ה אמר דאפקדוה גבה דמשמע שהדבר ידוע שכן היה ולא אמרה ההיא איתתא דהות נקיטא מלוגא

ס) לפנינו בגמ' לא תמצא הך תפסה לאיתתא תפסה תורא מיתמי וגם בר"י"ף וכרא"ש לא נמצא זה ע"ש. ב) נראה דל"ל ג"ש דאמר ליה שלא יפרענו אלא בעדים וג"ש דלא אמר ליה שם מידעם דקאמרינן בין כך וכו'.

יז א מיי' פ"י"ד מהלכות מלוה ולוה הלכה ט סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' נח סעיף ה:

יח ב מיי' פ"ז מהלכות שלוחין הל' ו סמג עשין פב טוש"ע שם:

יט ג מיי' פי"א מהל' מלוה ולוה הלכה ח סמג עשין לד טוש"ע שם סי' מד:

כ ד ה מיי' פכ"ד מהל' סנהדרין הל' ל סמג לאוין סב טוש"ע שם סימן טו סעיף ה:

כא ו טוש"ע שם סימן פז סעי' כג בהג"ה:

כב ז מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הל' יב סמג עשין לד טוש"ע שם סי' פב סעיף ג:

כג ח מיי' פ"ג מה' גירושין הלכה ד סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלא סעיף ה:

כד ט טוש"ע מ"מ סי' מח:

כה י מיי' פי"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ז סמג עשין לד טוש"ע שם סי' מח:

לעזי רש"י

ריימ"ש. משוטים.
ודרני"ר. להשיט. לנוט.

עין משפט נר מצוה

חדא דידענא ביה בר' מיאשא דלא אמיד. אע"ג דאילו הוה ר' מיאשא קיים והוה טעין שלי הוא היה מהימן אע"ג דלא אמיד דאימור מציאה אשכח או מתנה נתנו לו מ"מ לא טעינן ליתמי דמילתא דלא שכיחא היא כי היכי דלא טעינן להו נאמנו בסוף פרק המוכר את הבית (כ"ב דף ע: ופס):

ועוד הא קא יהיב סימנא. אין לפרש ועוד אפי' אמיד דאי אמיד מה מועיל הסימן דאמא זבנה מיניה אף על גב דהאי סימן דליירי בסדיניה אין רגילות לידע אם לא שהפקיד אצלו מ"מ בכסא דכספא ומנוכסא דנכסון ליכא סימן אלא בגופס וההוא לא הוי סימן שהפקיד דאיכא למימר דזבנה מיניה אלא יש לפרש דהנך תרי טעמי אין מועילין זה בלא זה דבעינן דלא אמיד וסימן ול"מ בסוף פ"ק דעיל (דף יג:) גבי ארוס ואכוסתו דקאמר מדא דהא קא מודה ועוד אאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג מ"ל אבי ובהא כי לא מודה מי מכשיר ר"ג כו' ומאי קשיא ליה דלמא רב יוסף שבי הטעמים מצרין כדאשכחן הכא י"ל דהתם אמי שפיר דאי טעמא דמודה לא מהני לחודיה הוה טעמא נמי דהלכה כר' גמליאל לא מהני ליה מידי דלא מכשיר ר"ג אלא ברוב כשרים אלא והכא רוב פסולין אלא וליכא אלא חד טעמא דמודה בלבד וה"ק ובהא כי לא מודה פי' אי טעמא דמודה לחודיה לא מהני מי מכשיר כו' והא דאמרינן בהאשה שהלכה (יבמות דף קטו: ופס) הוה דאפקיד שומשמי גבי חבריה מ"ל הב לי שומשמאי מ"ל שקילתיהו מ"ל והא כך וכך הוו ובחביתא רמיין אמר ליה שקלתיהו והני אחריני מינהו ומשמע התם דאי הוה יהיב סימנים מובהקים הוה מהימן ולא מהימן אידך במיגו דלקומים הם בידי וכן בפרק איהו נשך (ב"מ דף ע.) הני זוזי דיתמי היכי עבדינן להו חזינן אינים דאית ליה דהבא פריכא כו' אבל כלים לא דלמא פקדון מינהו ואתי אינים מעלמא ויהיב נהו סימנא ושקיל להו התם מיילי כשיש עדים שהפקיד אצלו דאז לא מהימן למימר לקוח הוא בידי כיון שבא לידו בתורת פקדון אבל דהבא פריכא אין בו סימן והא ליכא למימס שמא יכירו בטביעת עין דהא לא שכיח ורשב"א נראה לו לפרש מדא דלא אמיד וליכא למימס דלמא דר' מיאשא מינהו ועוד דלמא דאינש אחרינא הוו ומי ליכא למימס דהא קא יהיב סימנא: **קיהיב** סימנא. פי' בקונטרס דליירי בסדינא ושבעה הוו ובהאשה שהלכה (יבמות דף קטו:) לא הוי סימן כי האי גוונא: **שודא** דדייני. לא כפי' הקונטי' שפי' שיאמרו הדיינים דעתו של נותן למי לרצונו ליתן יותר אלא אומר ר"ת שהדיין יתן למי שירצה ומצינו ראיה מסוף פ"ק דגיטין (דף יד: ופס) גבי חולך מנה לפלוני ומת משלח מה שירצה שליח יעשה וקרי ליה התם שודא ועוד בפ' בתרא דקידושין (דף עד. ופס) אמרינן דנאמן דיין לומר לזה זכיתי בו' אבל אין בעלי דינים עומדים לפניו אין נאמן ופריך ויהדר ודיייניה ומשני בשודא דדייני ואי כפי' הקונטי' שהדיינין אומדין דעתו של נותן אכתי ויהדר ויעשה שודא וכן בירושלמי למי שירצו הדיינים להחליטו מחליטין ואם תאמר אם כן יתן הדיין למי שיתן לו יותר שכר וי"ל דכל דיין דמקבל אגרא לאו דיינא הוא[f]: **המוכר** שטר חוב לחבירו בו'. תימה לר"י היאך יכול למכור המוב דבשלמא כשים לוה קרקעות מוכר לו אותו שיעבוד שם לו על הקרקעות אבל כשאין לו כלום מה מוכר לו ונראה לו דלא הוי מכר מדאורייתא דאי הוי מכר אמאי מחזיר וכן נראה לר"ת דלא הוי מכר אלא מדרבנן ומייתי ראיה מדאמר בפ' מי שמת (ב"ב דף קמו: ופס) אמר רבא אמר ר"נ מתנת שכ"מ מדברי סופרים ופריך והאמר ר"נ אע"ג דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ואפילו יורש מוחל מודה שמואל שאם נתנו במתנת שכ"מ שאינו יכול למחול אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דאינו יכול למחול כו' משמע דמידי דאורייתא אינו יכול למחול ויש לדחות דלעולם אפי' הוי מכר שטר דאורייתא יכול למחול והתם הי"פ א"א בשלמא דאורייתא מש"ה אינו יכול כאן שהוא אינו יורש אלא המקבל מתנה הוא היורש דאם הוא מדאורייתא אם כן נפקא לן מוהיה ביום הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לכל מי שירצה אלא אי אמרת דרבנן אמאי אין יכול למחול הלא אפי' מידי דאורייתא יכול למחול כ"ש מתנת שכ"מ דרבנן וא"ת אמאי אינשבר לקונה שיומכרו בדמים יקרים נלוה א"נ כגון שהיה חייב לו מלוה על פה ומעלה לו דמים שיכתוב לו השטר: **מפני** שידו בידה. תימה לר"י דבסוף שנים אומחזין (ב"מ דף יט: ופס) גבי מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל ופריך וליחוש דלמא כתבה ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי ואזלה והכניסתה לכתובתה לבעלה שאינה יכולה למחול דלאמרי' הכא ול"ל דמיירי התם בידעי לית לה בעל:

תיזיל

כשיקרא לא חיישינן [a]דהוא גברא דאפקיד שב מרגניתא דציירי בסדינא בי רבי מיאשא בר בריה דר' יהושע בן לוי שביב ר' מיאשא ולא פקיד אתו לקמיה דר' אמי א"ל חדא דידענא ביה בר' מיאשא בר בריה דר' יהושע בן לוי [b]דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק להתם אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימא איניש אחרינא אפקיד ואיהו מיחזא חזא ההוא גברא דאפקיד כסא דכספא בי חסא שביב חסא ולא פקיד אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו ידענא ביה בחסא דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק להתם אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימא איניש אחרינא אפקיד ואיהו מיחזא חזא [c]ההוא דרב ספרא שביב רב דימי ולא פקיד אתא לקמיה דרבי אבא אמר להו חדא דידענא ביה ברב דימי דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא ולא אמרן אלא דלא רגיל דעייל ונפיק להתם אבל רגיל דעייל ונפיק להתם אימא איניש אחרינא אפקיד ואיהו מיחזא חזא [d]ההוא דאמר להו נכסיי לטוביה שביב אתא טוביה א"ר יוחנן הרי בא טוביה אמר טוביה ואתא רב טוביה לטוביה אמר לרב טוביה לא אמר ואי איניש דגים ביה הא גים ביה אתו שני טוביה [e]שכן ותלמיד חכם תלמיד חכם קודם קרוב ות"ח ת"ח קודם איבעיא להו שכן וקרוב מאי ת"ש [1]טוב שכן קרוב מאח רחוק שניהם קרובים ושניהם שכנים ושניהם חכמים [2]שודא דדייני א"ל רבא לבריה דרב חייא בר אבין תא אימא לך מילתא מעליותא דהוה אמר אבוך הא דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ואפילו יורש מוחל מודה שמואל [3]במכנסת שטר חוב לבעלה וחזרה ומחלתו שאינו מחול מפני שידו כידה: [4]קריבתיה דרב נחמן זבינתה לכתובתה בטובת הנאה איגרשה ושביבה אתו קא תבעי לה לבריתה אמר להו רב נחמן ליכא דליסבא לה עצה

תיזיל

בשיקרא. שלא נכתב על מלוה זו: **לא חיישינן.** אם לא שים בדבר ביטול שטר גמור: **שב מרגניתא דליירי בסדינא.** שבע מרגליות צרורות בסדין אחד הפקיד ביד ר' מיאשא: **ולא פקיד.** לא לזה לאנשי ביתו שחטפתו מיתה: **אתו לקמיה דר' אמי.** לתבוע את היורשין והיורשין אומרים שמא של אביהן היו: **דלא אמיד.** אינו עשיר[a]: **סימנא.** דאמר בסדין הם צרורות והם שבע: **שביב חסא ולא פקיד.** שבע בנהר כדאמר ביבמות בפ' בתרא (ד' קכא:): **מטכסא.** לבוש משי לינד"ל בלע"ז: **ההוא דאמר להו.** בצוואת מיתה נכסי לטוביה ולא פירש לאיזה טוביה: **דגים ביה.** רגיל אצלו ומגו דגייסי אהדדי קורא לו בשמו כאילו לא נאמר: **פ"פ קודם.** דמסתמא אדם מצדיק מעשיו לזכות בשעת מיתה דאמר מר (ברכות לד:) כל הנביאים לא נתנבאו אלא למהנה תלמידי חכמים מנכסיו: **שודא דדייני.** הטלת הדיינים לפי מה שירצו דיינים שהיה דרכו של מת לקרב את זה יותר מזה או מי שבשיהן טוב ונוהג בדרך ישרה שיש לומר בו נתכוין המת לזכות: **שודא.** כמו [b]שדי בימא (שמות טו) דמתרגמינן ירה ביס הטיל ביס: **וזכר ומחלו.** המוכר שהוא מלוה מחלו ללוה: **מחלו.** דאמר ליה לוה לנוקא לאו בעל דבריס דידי אתי: **ואפי' יורש.** של מלוה מוחל: **זבינתה לכתובתה.** מכרה שעבוד כתובתה לאחריס בעודה תחת בעלה: **בטובת הנאה.** דבר מועט שאינו אלא כחיזוק טובה שקורין גרי"ד מפיק רצון. ולפי שהלוקח מטיל מעותיו בספק שמא תמות אין בחיי בעלה מפחד ואינו לוקחה אלא בדמי מועטי': ה"ג **אתו תבעי לה לברתה.** אתו לקוחות וקא תבעי לה לברתה הבאה לגבות כתובת אמה מאביה ולירש הכתובה מכח אמה ואלו בלין ליטול אותה הימנה לומר אמך מכרה לנו:

תיזיל

דינא דגרמי א"ר אע"פ שהשטר אינו פרוע יכול למחול לו מפני שא"י להקנותו המנה שאינו בעין דמלוה להוצאה ניתנה ואין הקנין חל אלא בדבר שהוא בעין לא בדבר שאינו בעין ומפני זה הטעם יכול למחול זה שלא קנה הלוקח גוף המנה אלא זכות נתן לו שיוכל לתובעו ויכיון שזה קדם ומחל לו בטלה זכותו. [6] וה"ט דשמואל שאין היורש י"ל כדאמר בפ' מ"ש רבא אר"נ מתנות ש"מ מדרבנן הוא גזירה שמא תטרף דעתו עליו ומי אר"נ הכי והא א"ר אר"נ אע"ג דא"ש האומר וכו' מודה שמואל שאם נתנו במתנות ש"מ שאינו י"ל אא"ב מדאורייתא מ"ה א"ל אינה כשל תורה ועשוה כשל תורה אלמא שטעמא דמילתא הוי דמתנות שכיב מרע [אי"ל אינו] אלא משום דדברו כבתוביין וכמ"ד ובאילו היו הזוזיס ביד מקבל מתנה דמי דומיא דמכנסת שט"ח לבעלה שזכה הבעל בנכסים והוי ידו כידה לכל

f) נראה ל"ל והיינו טעמא דשמואל מודה לאם נתנו במתנת ש"מ דאינו יכול למחול וכדאמר וכו'.

כו א מי' פכ"ד מהל' מכה"דין הל' ח ופ"ו מהל' אבלות הלכה ד סמג עשין פח טוש"ע מ"מ סי' רלז סעיף ח ופ' טו סעיף ה [וברב אלפס עוד בפ"ג דב"מ דף פז.]:

כז ב מי' פי"ט מהל' זכיה מתנה הלכה ב סמג עשין פח טוש"ע שם סי' רנג סעיף כט:

כח ג מי' פ"ו מהלכות ממכיר הלכה יא סמג עשין פב טוש"ע שם סי' סו סעיף כג:

כט ד מי' שם הל' יב טוש"ע שם סעי' כח:

ל ה טוש"ע אה"ע סי' קה סעיף ו:

תורה אור השלם

1. רְעֵה וְרַע אֲבִיךָ אֵל תַּעֲזֹב וּבֵית אָחִיךָ אַל תָּבוֹא בְּיוֹם אֵידֶךָ טוֹב שָׁכֵן קָרוֹב מֵאָח רָחוֹק: משלי כז י

תוספות רי"ד

במסירה: ההיא איתתא דאחייבא שבועה כי דינא דרבא וא"ל בת ר"ח ידענא בה דחשידא אשבועה אפכה רבא לשכנגדה דזמנין דוה יתבי ר"פ וראב"מ קמי' אייתי ההוא שטרא קמיה א"ל ר"פ ידענא ביה דשטרא פריעה הוא א"ל איכא אינש בהדי מר א"ל ראב"מ ולא יהא ר"פ כבת ר"ח א"ל בת ר"ח קים לי בגוה מר לא קים לי בגויה. אמר ר"פ השתא דאמר רבנן קים לי בגוי' מילתא היא כגון אבא מרי דקים ליה בגוי' קרענא שטרא אפומי'. קרענא ס"ד אלא מרענא שטרא אפומיה. פי' וכי עד אחד נאמן להרציא שטר חתום מיד המחזיק בו אפוקי ממונא הוא ותרי בעינן. אלא מרענא שלא אזקוק לגבות אותו שטר. ומיקרע נמי לא קרעני' ליה. ואי לישבע ס"ש מהיפך שבועה דרבא דאפיק ממונא עפ"י בת ר"ח לא דמיא דהתם כיון דאיתאיבא שבועה דאוריית' שבועה במקום תשלומין עומדת עד שתשבע ותפטר וכיון שלא היתה יכולה להשבע מפני שהיא חשודה בעיניו ולא היה מניחה לישבע הר"ל מחויב שבועה וא"ל ומשלם מש"ה אפכה אבל הכא ל"ש הכי: ההיא איתתא דאיתאיבא שבועה ב"ד דרבב"א א"ל ההוא בע"ד תיתי תשתבע לי במתא אפשר דמיכספא ומודית א"ל כתובו לי זכותא ויהבו ביד נאמן דכי משתבענא יהבי לי אמר ר"ב כתובו לה א"ל ר"פ משום דאתיתו ממולאי אמריתי מילי ממולייאת והא"ר האי אשרתא דדיינא דכתיבי מקמי דליחזי סהדי חתימות ידיהו פסולה אלמא מחזי כשיקרא ה"נ מחזי כשיקרא ולישתא מדר"נ דאמר ר"נ אומר היה ר"מ אפי' מצאו באשפה חתמו ונתנו לה כשר ואפילו רבנן לא פליגי עליה דר"מ אלא בג"נ דבע' כתיבה לשמה אבל בשאר שטרות מודו ליה דאר"א אר"י שטר שלוה בו יפרעו אינו חוזר ולוה בו שכבר נ"ש טעמא דנ"ש אבל לשיקרא לא חיישינן: דהוא גברא דאפקיד שב מרגניתא

בי ציירן בסדינו' בי ר' מאשי' ברי' דריב"ל שביב ר"מ ולא פקיד אתו לקמי' דר"א א"ל חדא דידענא ביה בר"מ דלא אמיד יעוד הא קא יהיב סימנא. פי' ויורשין היו אומרים לא פקדנו אבא ושמא שלו היה או מצא מציאה וזה היה נותן כהן סימן שהן ז' וצרורין בסדין. ול"א אלא בשלא רגיל דעייל ונפיק אביתי' אבל רגיל דעייל ונפיק אביתי' אימור איניש אחרינא אפקיד נביה. ואיהו מיחזי חזא: ההוא גברא דאפקיד כסא דכספא בי חסא שביב חסא ולא פקיד אתו לקמיה דר"נ א"ל הדא דידענא בי חסא דלא אמיד ועוד הא קיהבי סימנא ול"א כו': ההוא גברא דאפקיד מטכסא. פי' לבוש של משי בי רב דימי אחוה דר"פ שביב ד"ד ולא פקיד אתו לקמיה דר"א א"ל חדא דידענא בי ר"ד דלא אמיד ועוד הא קא יהיב סימנא דידי' אבל אי לא יהיב סימנא דידי' הכי מוכחא מילתא דסכימו לדעת זה כך הלכה רווחת בישראל ודוקא דיהיב סימנא דידי' אבל אי לא יהיב סימנא דידי' הכי מוכחא מילתא

מסורת הש"ס

ג) ב"מ קח:, כ) [קדושין עד. וש"נ], ג) [נקמן פו. וש"נ], ד) [ביתר ביאור תמצא בכש"י גיטין נב: ד"ה ולא אמיד], ה) [ל"ל יהי ביס דמתרגמינן שדי בימא], ו) [וביתר ביאור כתבו תוס' לקמן לד: בד"ה לימא רב יהו' וש"ע תוס' ב"ב לה. ד"ה שודא], ז) [ב"מ נו: ושם].

גליון הש"ס

גמ' דלא אמיד. עיין בספר הגנה לבה"ה מדה יב וכרמב"ן שם.

לעזי רש"י

צינד"ל [צינדי"ר]. בד של משי.

גרי"ד. הכרת טובה.

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוספות רי"ד (המשך)

דלאו דידי' הוא ויעמדו ביד היתומים עד שיבוא אליהו: ההוא דאמר נכסיי לטוביי' שביב אתא טוביי' אר"י הרי בא טוביי'. פי' לא פירש הנותן לאיזה טוביה והיה בעיר הרבה טוביה ובא א' ואמר לי נדר בחייו שיתן לי נכסיו. אר"י הרי בא טוביי' שהוא הובא אותם ואין לנו לחוש שמא לטוביי' אחר. אמר לטוביי' ואתא רב טוביי' ואמר שלי נדר שיתנם בחייו לטוביה אמר לרב טוביי' ל"א פי' ויש לחוש שמא אינו זה שיצא עליו הקול ואי (איכא) אינישי דגיס בי' הא גיס ביה יקוראו טוביה בשמו אתו שני טוביי' וכ"א אומר לי נדר ליתנם בחייו. שכן ות"ח ת"ח קודם קורבו ות"ח ת"ח קודם. איבעיא להו שכן וקרוב מאי ת"ש טוב שכן קרוב מאח רחוק. שניהם ת"ח שניהם קרובים שניהם שכנים מאי שודא דדייני. פי' הם ישליכו עיניהם על מי שנראה להן שהיתה דעת המת מקובדת עמו או מי ישר במעשיו יותר מחבירו שנאמר לזה מחכוין בעבור כפרת נפשו ואם לא בא שום טוביה לחבוע ולומר שלו נדר בחייו ליתנם ויש בעיר הרבה טוביי' גם בזה הוא שודא דדייני. א"ל רבינא לבריי' דרחב"א בר אורין תא אימא לך מילתא דהוה אמר אבוך האי דא"ש המוכר שט"ח לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל. מודה שמואל במכנסת שט"ח לבעלה וחזרה ומחלתו שאינו מחול מפני שידו כידה. כתב ר"ח ד"ל הא דאמר שמואל וכו'. ה"מ בריא ש"ל עיניתי בחשבוני ולא פש לי גביה ולא מידי או מספקא לי ומספיקא לא מפקינן ממונא אבל מחנות ש"מ דקי"ל מידק דייק והדר יהיב א"נ מכנסת שט"ח לבעלה הני תרי לא יכול למחול להו לא הוא ולא יורשו. ואינם נ"ל דבריו מ"ש דבריא משום די"ל עיינתי בחשבוני כדאמר מר א"כ תשלומין יפים חייב לשלם ללוקח שמכר לו שטר פרוע בחזקת שאינו פרוע והאיך פוטרו מאן דלא דאין

תיזיל ותיחלה לכתובתה דאמה לגבי אבוה ותירתה מיניה שמעה אזלה אחילתה [6]אמר רב נחמן עשינו עצמינו בעורכי הדיינין מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר [1]ומבשרך לא תתעלם ולבסוף סבר אדם חשוב שאני: גופא [2]אמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל אמר רב הונא בריה דרב יהושע [4]ואי פקח הוא מקרקש ליה זוזי וכתב ליה שטרא בשמיה: [3]אמר אמימר [5]מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא מאן דלא דאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי ניירא בעלמא הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי ואגבי ביה כי כשורא לצלמי: אמר אמימר משמיה דרב חמא [7]האי מאן דאיכא עליה כתובת אשה ובע"ח ואית ליה ארעא ואית ליה זוזי [8]לבעל חוב מסלקינן ליה בזוזי לאשה מסלקינן לה בארעא האי כי דיניה והאי כי דיניה [9]ואי לא איכא אלא חד ארעא ולא חזיא אלא לחד לבעל חוב יהבינן ליה לאשה לא יהבינן לה מאי טעמא [10]יותר ממה שהאיש רוצה לישא אשה רוצה להנשא אמר ליה רב פפא לרב חמא ודאי דאמריתו משמיה דרבא האי מאן דמסקי ביה זוזי ואית ליה ארעא ואתא בעל חוב וקא תבע מיניה ואמר ליה זיל שקול מארעא אמרינן ליה זיל זבין את ואייתי הב ליה [11]א"ל לא אימא לי גופא דעובדא היכי הוה [12]א"ל תולה מעותיו בעובד כוכבים הוה[13] [14]הוא עשה שלא כהוגן לפיכך עשו בו שלא כהוגן א"ל רב כהנא לרב פפא לדידך דאמרת [15]פריעת בעל חוב מצוה אמר לא ניחא לי דאיעביד מצוה מאי א"ל [16]תנינא במה דברים אמורים במצות לא תעשה אבל במצות עשה כגון שאומרין לו עשה סוכה ואינו עושה לולב ואינו עושה מכין

תיזיל ותיחלה לכתובתה דאמה לגבי אבוה. קשה לרבינו יצחק דמה הרוויחה הא אמרינן בסמוך מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא ורב נחמן גופיה דאין דינא דגרמי בהגוזל בתרא (ב"ק קטז:) גבי ההוא גברא דאמרי לאמוראי דמיטי ויש מפרשים דקטנה היתה כמו [1]הפעוטות מתנתן מתנה ולא מחייבא מדיני דגרמי ולרבינו יצחק נראה מתוך כך דלא מיחייבא מדינא דגרמי אלא דמיס שנתנו לה על כתובתה ולא כל הכתובה [2]ונמצא שמרוויחת הרבה ומיהו לא נתיישב לרשב"א לשון מגבי ביה דמי שטרא מעליא דמשמע דחייב לשלם כל הכתוב בשטר ומביא ראיה מהא דאמרינן בפ"ב דקידושין (דף מז:) התקדשי לי בשטר חוב או שהיה לו מלוה ביד אחרים והרשם עליהם ר"מ אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת ומסיק דבדשמואל קא מיפלגי דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ממחול מר אית ליה ולהכי אינה מקודשת דלא סמכה דעתה הואיל ויכול למחול ואם היה חייב לשלם כל הכתוב בשטר אמאי לא סמכה דעתה הא אינו רשאי למחול שיצטרך לשלם לה [3][והשתא לא תיקשה היאך השיאה רב נחמן עצה להפסיד ממון אחרים בשביל קורבה שהרי לא היה מפסידן לגמרי שהיו מחזיירין להם מעות שנתנו מ"מ קנת יש לגמגם]: **לבעל חוב מסלקינן ליה בזוזי.** אומר רבינו תם דג' דיינין חלוקים למלוה ולניזק ולשכיר לבעל חוב אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בארעא כדאמרינן הכא וניזק אפילו אית ליה זוזי מסלק ליה בארעא ובשכיר אפי' אית ליה זוזי אמרי' ליה זיל טרח וזבין ואייתי זוזי דתנן בפרק הבית והעליה (ב"מ קיח.) היה עושה עמו בתבן ובקש ואמר טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ומשמע התם אפילו לית ליה זוזי:

לאשה לא יהבינן לה מ"ט יותר משהאיש רוצה לישא אשה

רוצה לינשא. ות"ת דאמרינן לעיל (דף פד.) לכתובת אשה משום חינא ואפי' ר' בנימין לא פליג אלא כשהבע"ח הוא כושל אבל שייסה שוין מודה דיהבינן לכתובת אשה ומיכן רבינו תם דהכא יהבינן לבע"ח משום דאיכא טעמא דעעילת דלת ובאשה לא שייך נעילת דלת כדאמרינן יותר מבאים רוצה ליתא אשה רוצה ליתא אבל נעיל דלאחר מיתה ליכא נעילת דלת דמיתה לא שכיחא כדאמרינן בהגזקין (גיטין נ.) דלא מסיק אדעתיה דמלוה דמית לוה ונפלי נכסי קמי יתמי עדיפא כתובת אשה משום חינא ומורי ה"ר יחיאל השיב למורי הרב בשם ר"י דאפילו לאחר מיתה יהבינן לבעל חוב קרקע או אפילו מטלטלין אחר תקנת גאונים שתקנו דאשה ובעל חוב גובין מטלטלין ונעיל דיהבינן לכתובת אשה היינו משום דכיון דאין דינו של בעל חוב לגבות ואי הוה יהיב להו נפקד ליתומים לא מצי נקטי להו בדינא עדיפא כתובת אשה משום חינא ואפילו קדים זמן הכתובה לזמן השטר כיון שלא תיקנו שתטרוף מן הלקוחות ולא חל שיעבוד כתובה עלייהו כלל והרי כאילו זמנן שוה והכי אמר בפרק מי שמת (ב"ב דף קנז.) דאיקני קנה ומכר אח"ל לא משתעבד הא לא משתעבד ואח"ל משתעבד לוה ולוה ואחר כך קנה ומכר מהו לקנות משתעבד או לבתרא [4][משמע דאי לא משתעבד ליכא לספוקי כלל הי גבית ברשא כיון דלא משתעבד לגבות מלקוחות וכתב וכן עמא דבר כר"י וכן רב אלפס ורמב"ם. ורבי יצחק בר אברהם נראה לו כר"ת. ואמת כי נראה דברי ר"ת]: **ההוא** תולה מעותיו בעובד כוכבים הוה. אין לפרש כשאמר לו זיל את זבין הוה תולה מעותיו בעובד כוכבים דא"כ כהוגן עשו לו אלא תחילה כשתבעו היה הולך ותולה מעותיו ובשעת הגבייה כבר לא היה לו ואפ"ה הזקיקו למכור: **אמר לא ניחא לי למיעבד מצוה מאי.** הא פשיטא ליה דכופין דהא עיקר מילתיה בערכין (דף כב. ושם) אהא דאין מזקקין לנכסי יתומין קטנים וקאמר משום דפריעת בע"ח מצוה והני נמי מיעבד מצוה נינהו מכלל דלנכסי יתומים גדולים מזקקין אלא ה"ק לא ניחא ליה למעבד מצוה מאי והלא פשיטא דכופין ומה שייך לקרותו מצוה אמר ליה תניתוה דהיכא דאיכא מצוה כופין לא נמי י"ל דבעא מיניה אם כופין אם לאו אע"ג דפשיטא לנכסי יתומים גדולים הכי"מ היכא דלא אמרו לא ניחא לן למעבד מצוה אבל היכא דאמרו מאי אמר ליה תניתוה כו' וי"מ דאתולה מעותיו בעובד כוכבים קאי דבשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע דאמר טעמא דאין מזקקין משום גרר אבל חייבא איכא אנכסי והואיל והדין איתן מעות השיעבוד נמי הוי על המעות אע"ג דאיכא קרקעות וכ"ש כי ליכא אלא לדידך דאמרת מצוה ואע"ג דאית לה נחתינן עלייהו דלא רמיא עלייהו שיעבודא אלא במקום דאיכא מצוה אמרת נמי שהשיעבוד לא יהא על המעות ולא דמי לגזלן שהשיעבוד על כל נכסיו דהתם באיסורא אתא לידיה ובדין אשתעבד לגמרי אבל הכא לא: **פריעת** בע"ח מצוה. דדאיכא אחריות נכסים איירי דעבד בערכין (ג"ז שם) ואפ"ה אין נפרעין מנכסי יתומים קטנים דלאו בני מיעבד מצוה נינהו אבל מנכסי יתומין גדולים נפרעין אבל בדליכא אחריות נכסים מצוה על היתומין ואין כופין כדמוכח בפ' מי שהיה נשוי (נקמן לא.): גבי ההוא דשבק קטינא דאחרא וטעמא משום דהוי מצות כיבוד מצוה שמתן שכרה בגילדה) דאין ב"ד שלמטה מוזהרין עליה והא דאמר בהגוזל עניים (ב"ק לד.): הניח להן אביהן פרה וטלית וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן התם אם לא יהיו מחזירין איכא קטן אביהן הלכך חייבין לשלם אבל משום כבוד אחויה לא ובקונטו' פי' לקמן גבי קטינא דהואיל ואיכא מצוה אלא מדרבנן לא חייפינן להו ואין נראה דאשכחן דכופין במצות דרבנן כגון מצוה לקיים דברי המת דאמרי' בהשולח (גיטין מ.) דכופין את היורשים: מיהא

מסורת הש"ס

א) נעיל נב:, ב) קדושין מח. ב"ק פט. ב"מ כ. ב"ב ב"ב קמז:, ג) ב"ק נח:, ד) [עי' תוס' לקמן נב. ד"ה אי פקח], ה) [יבמות קיג. גיטין מט:], ו) רש"ל פ"ל, ז) יבמות קי., ח) [ב"ב קעד. ערכין כב.], ט) [מולין קנב:], י) [גיטין נט.], כ) [נ"ל ומעלה שמרוויחת הרבה ומביא ראיה מהא דאמרי' בפ"ב דקדושין כו' שיצטרך לשלם לה ומיהו לא נתיישב לרשב"א לשון כו' כל הכתוב בשטר כו' הס"ד] וכן גי' הב"ח, ל) נ"י כ"ל, מ) [וע"ע תוס' ב"ק ט. ד"ה רב הונא ועוד שם ב"ק מו: ד"ה ה"ג ותוס' ב"ב נב: ד"ה אי ליכא], נ) נ"י כ"ל, ס) [כלאיתא מולין קי:].

גליון הש"ס

רש"י ד"ה פריעת בע"ח ובו' ולאו שלך צדק. נ"מ ד' מט ע"א וע"ש ופע"ק:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוספות רי"ד

הפחות והלכך לא מצי למחול יכותו של בעל ולא משום טעמא דקושטא קאמר כדפריש. וכל טעם הדבר הוא מפני שאין המנה בעין ולא קנאו הלוקח ק"ג כדפרישית מיהו כ"ז שלא מחלו יכול הלוקח לגבות ממנו ולא מצי למימר לאו ב"ד ד"א שלא יהא אלא כאדרכתא יהבי' ניהלי' דמצי למיתבעי' אבל לא קנאו ק"ג שלא יוכל המוכר למחול (ובא) (ואם בא) הלוקח על הלוה וא"ל פרעתיו למלוה ושטר פרוע מכר לך דין הוא שיכוף הלוקח את המלוה שישבע לו שלא פרעו כדין כל שטרות דטעין לוה פרוע הוא דמישתבע מלוה ושקיל לוקח וה"נ משתבע מלוה ושקיל. ואי לא בעי מלוה לאשתבע לי'. ישלם דמים ללוקח משום הואי מק"ט בוודאי אי מת מלוה לא מצי למימר לוה פרוע הוא דשבועה זו אינה אלא להפיס דעתו של לוה. וכיון שהמלוה אינו בחיים מי שבע לו. ואי אמר לוה ישבעו לי בני מלוה שבועת היורשין שלא פקדני אבא ששטר זה פרוע הוא הדין עמו והלוקח הולך וכופה אותן. ואם המלוה הלך למד"ה אין הלוה יכול לדחות את הלוקח בעבור שבועה זו שלא נתקנה אלא להפיס דעת הלוקח וכיון שאין פה מי שישבע לו גובה הלוקח בלא שבועה. ונ"ל שאם נתנו המלוה במתנה לחבירו וטוען הלוה פרוע הוא אע"פ שהמלוה מאמת דבריו אין שומעין לו אלא אמרי' קנוניא עשו שניהם ואומרים ללוה פרע למקבל המתנה שהשטר מסור בידו ואם פרעת למלוה לך ודן עמו שיחזור לך מעותיך אבל אין הדבר כן דמינו דאי בעי מצי (א"ל) מחיל לי בדאמרן מצי נמי למימר פריעה הוא ולבטוליה והכא דאמרי' הכא מפני שידו כידה לאו למימרא דהלי' כאביי דאי הוה מצטרכינן לטעמא דידו עדיפא מידה הוה אמרה לי' כרבא אלא תסגי לן דידו כידה דכיון שיש לו זכות בנכסים במנה אין יכול למחול זולתו (והרב פוסק הלכה כאביי) קריביתי' דר"נ ובינתה כתובתה בטובת הנאה. פי' בדמים מרעטים שקנאה בספק שאם תמות היא יירשנה בעלה ואם תתאלמן או תתגרש יזכה הלוקח בכתובה איגרשא שכיבא אתו לקוחות קתבעו לברתה.

עין משפט נר מצוה

לא א טוש"ע מ"מ סי' פו סעיף כג:

לב ב מיי' פ"ז מהלכות חובל ומזיק הלכה י ממג עשין כג טוש"ע שם סי' פו סעיף כג ולב וסי' שפו סעיף ח:

לג ג מיי' פי"ז מהלכות פיקוח הלכה ד ממג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' קג סעיף ד:

לד ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

לה ה מיי' פי"א מהל' מלוה הל' ז טוש"ע מ"מ סי' קא סעיף ב:

לו ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף א ז:

לז ז מיי' פי"א מהלכות מלוה הלכה ח ממג עשין נד טוש"ע שם סי' קו סעיף א:

תורה אור השלם

1. הֲלוֹא פְרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָּיִת כִּי תִרְאֶה עָרֹם וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם: ישעיה נח ז

תוספות רי"ד (המשך)

א"ל ר"נ ליכא דליסבא לה עצה תיזיל ותחלה לכתובתה דאמה לגבי אבוה ותיהדר ותירתיה מניה שמעה אזלה ואחילתה אמר ר"נ עשינו עצמינו כעורכי הדיינים מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר ומבשרך לא תתעלם ולבסוף סבר אדם חשוב שאני: אי קשיא כיון דקרינא ליה גדמא בניזקין היכי הוה מייעצה לעשות רשע ונזק להפסיד הלוקחים י"ל איהו להרויח דידה קמכוין ונזקא ממילא קאתי ומשום נזקא דאחריתי לא שביק רווחא דקרינתא: ואי קשיא כיון דאמרי' לקמן דלמאן דדאין דינא דגרמי מגבי בי' דמי שטרא מעליא. ור"נ נמי דיין דינא דגרמי בפ' הגו"מ [דאיתא שם] ההוא גברא דאחרי כריא דחיטי דבי ר"נ אתא לקמיה דר"נ חייבי' לשלומי מהא דתנן ואם מחמת הגזלן חייב להעמידו שדהו וקי"ל דאחרויי אחזויי וא"כ מאי הרויחה הבת שמחלה לאבי' ונתחייבה היא לשלם: תשובה האי דאסבה ר"נ עצה זו מפני שלא היה לזו הבת נכסים שיוכל הלוקח להפרע ממנה. והאי דאמרי' ותיהדר ותירת מאבוה לאו דוקא שהרי אביה היה בחיים אלא ה"ק אביה יורש כתובת אמה שיתן לה בכל יום מתנה שמפרנסת ממנה שיותר רוצה האב שתהי' לבתו ממה שיהי' ללוקח וכיון שמתנה בעלמא נותנו לבתו א"י הלוקח לגבות ממנה שע"מ כן נותן לה שלא יהא רשות ללוקח לגבות ממנה א"נ שנותן לה מעט מעט כדי פרנסתה אבל לעולם אם היה נכסי לבת ה"נ דגבי לוקח מינה דר"נ דיין דינא דגרמי: גופא א"ש המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל אר"ה בריה דר"י ואי פקח הוא מקרקש ליה בזוזי וכתב שטרא בשמיה כלומר אם הלוקח הוא פקח מרצה הלוה במעות קודם שיעשו קנוניא המלוה עם הלוה אמר מאן דדאין דינא דגרמי מגבי בי' דמי שטרא מעליא (ובראיה הרב שבכל ענין שהמלוה מבטל השטר ביד הלוקח בין שאומר פרוע הוא וגורם ללוקח להפסיד השטר חייב לשלם לו דמי כל השטר מעליא אבל אם הביא עדים וכתוב לו הלוה שטרא אשמי' כאילו לוה ממנו ושוב לא יועיל להם הקנוניא: אמר דגרמי מגבי בי' דמי שטרא מעליא ורב נחמן גופיה דאין דינא דגרמי בהגוזל בתרא (ב"ק קטז:) גבי ההוא גברא דאמרי לאמוראי דמיטי ויש מפרשים דקטנה היתה כמו הפעוטות מתנתן מתנה ולא מחייבא מדיני דגרמי ולרבינו יצחק נראה מתוך כך דלא מיחייבא מדינא דגרמי אלא דמיס שנתנו לה על כתובתה ולא כל הכתובה ונמצא שמרוויחת הרבה ומיהו לא נתיישב לרשב"א לשון מגבי ביה דמי שטרא מעליא דמשמע דחייב לשלם כל הכתוב בשטר ומביא ראיה מהא דאמרינן בפ"ב דקידושין (דף מז:) התקדשי לי בשטר חוב או שהיה לו מלוה ביד אחרים והרשם עליהם ר"מ אומר מקודשת וחכ"א אינה מקודשת ומסיק דבדשמואל קא מיפלגי דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו ממחול מר אית ליה ולהכי אינה מקודשת דלא סמכה דעתה הואיל ויכול למחול ואם היה חייב לשלם כל הכתוב בשטר אמאי לא סמכה דעתה הא אינו רשאי למחול שיצטרך לשלם לה [והשתא לא תיקשה היאך השיאה רב נחמן עצה להפסיד ממון אחרים בשביל קורבה שהרי לא היה מפסידן לגמרי שהיו מחזיירין להם מעות שנתנו מ"מ קנת יש לגמגם]: **לבעל חוב מסלקינן ליה בזוזי.** אומר רבינו תם דג' דיינין חלוקים למלוה ולניזק ולשכיר לבעל חוב אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בארעא כדאמרינן הכא וניזק אפילו אית ליה זוזי מסלק ליה בארעא ובשכיר אפי' אית ליה זוזי אמרי' ליה זיל טרח וזבין ואייתי זוזי דתנן בפרק הבית והעליה (ב"מ קיח.) היה עושה עמו בתבן ובקש ואמר טול מה שעשית בשכרך אין שומעין לו ומשמע התם אפילו לית ליה זוזי:

לאשה לא יהבינן לה מ"ט יותר משהאיש רוצה לישא אשה רוצה לינשא. ות"ת דאמרינן לעיל (דף פד.) לכתובת אשה משום חינא ואפי' ר' בנימין לא פליג אלא כשהבע"ח הוא כושל אבל שייסה שוין מודה דיהבינן לכתובת אשה ומיכן רבינו תם דהכא יהבינן לבע"ח משום דאיכא טעמא דעעילת דלת ובאשה לא שייך נעילת דלת כדאמרינן יותר מבאים רוצה ליתא אשה רוצה ליתא אבל נעיל דלאחר מיתה ליכא נעילת דלת דמיתה לא שכיחא כדאמרינן בהגזקין (גיטין נ.) דלא מסיק אדעתיה דמלוה דמית לוה ונפלי נכסי קמי יתמי עדיפא כתובת אשה משום חינא ומורי ה"ר יחיאל השיב למורי הרב בשם ר"י דאפילו לאחר מיתה יהבינן לבעל חוב קרקע או אפילו מטלטלין אחר תקנת גאונים שתקנו דאשה ובעל חוב גובין מטלטלין ונעיל דיהבינן לכתובת אשה היינו משום דכיון דאין דינו של בעל חוב לגבות ואי הוה יהיב להו נפקד ליתומים לא מצי נקטי להו בדינא עדיפא כתובת אשה משום חינא ואפילו קדים זמן הכתובה לזמן השטר כיון שלא תיקנו שתטרוף מן הלקוחות ולא חל שיעבוד כתובה עלייהו כלל והרי כאילו זמנן שוה והכי אמר בפרק מי שמת (ב"ב דף קנז.) דאיקני קנה ומכר אח"ל לא משתעבד הא לא משתעבד ואח"ל משתעבד לוה ולוה ואחר כך קנה ומכר מהו לקנות משתעבד או לבתרא [4][משמע דאי לא משתעבד ליכא לספוקי כלל הי גבית ברשא כיון דלא משתעבד לגבות מלקוחות וכתב וכן עמא דבר כר"י וכן רב אלפס ורמב"ם. ורבי יצחק בר אברהם נראה לו כר"ת. ואמת כי נראה דברי ר"ת]: **ההוא** תולה מעותיו בעובד כוכבים הוה. אין לפרש כשאמר לו זיל את זבין הוה תולה מעותיו בעובד כוכבים דא"כ כהוגן עשו לו אלא תחילה כשתבעו היה הולך ותולה מעותיו ובשעת הגבייה כבר לא היה לו ואפ"ה הזקיקו למכור: **אמר לא ניחא לי למיעבד מצוה מאי.** הא פשיטא ליה דכופין דהא עיקר מילתיה בערכין (דף כב. ושם) אהא דאין מזקקין לנכסי יתומין קטנים וקאמר משום דפריעת בע"ח מצוה והני נמי מיעבד מצוה נינהו מכלל דלנכסי יתומים גדולים מזקקין אלא ה"ק לא ניחא ליה למעבד מצוה מאי והלא פשיטא דכופין ומה שייך לקרותו מצוה אמר ליה תניתוה דהיכא דאיכא מצוה כופין לא נמי י"ל דבעא מיניה אם כופין אם לאו אע"ג דפשיטא לנכסי יתומים גדולים הכי"מ היכא דלא אמרו לא ניחא לן למעבד מצוה אבל היכא דאמרו מאי אמר ליה תניתוה כו' וי"מ דאתולה מעותיו בעובד כוכבים קאי דבשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע דאמר טעמא דאין מזקקין משום גרר אבל חייבא איכא אנכסי והואיל והדין איתן מעות השיעבוד נמי הוי על המעות אע"ג דאיכא קרקעות וכ"ש כי ליכא אלא לדידך דאמרת מצוה ואע"ג דאית לה נחתינן עלייהו דלא רמיא עלייהו שיעבודא אלא במקום דאיכא מצוה אמרת נמי שהשיעבוד לא יהא על המעות ולא דמי לגזלן שהשיעבוד על כל נכסיו דהתם באיסורא אתא לידיה ובדין אשתעבד לגמרי אבל הכא לא: **פריעת** בע"ח מצוה. דדאיכא אחריות נכסים איירי דעבד בערכין (ג"ז שם) ואפ"ה אין נפרעין מנכסי יתומים קטנים דלאו בני מיעבד מצוה נינהו אבל מנכסי יתומין גדולים נפרעין אבל בדליכא אחריות נכסים מצוה על היתומין ואין כופין כדמוכח בפ' מי שהיה נשוי (נקמן לא.): גבי ההוא דשבק קטינא דאחרא וטעמא משום דהוי מצות כיבוד מצוה שמתן שכרה בגילדה) דאין ב"ד שלמטה מוזהרין עליה והא דאמר בהגוזל עניים (ב"ק לד.): הניח להן אביהן פרה וטלית וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן התם אם לא יהיו מחזירין איכא קטן אביהן הלכך חייבין לשלם אבל משום כבוד אחויה לא ובקונטו' פי' לקמן גבי קטינא דהואיל ואיכא מצוה אלא מדרבנן לא חייפינן להו ואין נראה דאשכחן דכופין במצות דרבנן כגון מצוה לקיים דברי המת דאמרי' בהשולח (גיטין מ.) דכופין את היורשים: